

Józef Kosian, *Mistyka Śląska. Mistrzowie duchowości śląskiej: Jakub Boehme, Anioł Ślązak i Daniel Czepko*, Wrocław 2001, ss. 241

Wielki Jubileusz Roku 2000 stanowił okazję do powrotu do historii Kościoła katolickiego i całego chrześcijaństwa. W tym szczególnym roku przypadły także różne jubileusze regionalne. Kościół wrocławski świętował w tym pamiętnym roku swoje millennium. Diecezjalne obchody jubileuszowe dały sposobność do podjęcia badań historycznych nad dziejami Kościoła na Śląsku. W badania te włączyli się nie tylko historycy kościelni, ale także świeccy, nie tylko historycy Kościoła, ale także uczeni zajmujący się historią innych instytucji czy dziedzin kultury, np. historycy nauki, historycy filozofii itp.

Z dużą estymą i wdzięcznością należy odnieść się do autora sygnalizowanej tu książki, Józefa Kośmiana, profesora Instytutu Filozofii Uniwersytetu Wrocławskiego. Dzieło swoje poświęcił autor trzem znakomitym mistykom ziemi śląskiej. Byli nimi: Jakub Boehme (1575-1624), Anioł Ślązak (Angelus Silesius, wcześniej Jan Scheffler 1624-1677) oraz Daniel Czepko (1605-1660). Największym i najbardziej wpływowym z nich był Jakub Boehme, któremu też autor poświęcił w pracy najwięcej miejsca. „Wspólnym rysem mistyków śląskich – pisze autor – było silne piętnowanie egoizmu jako podstawowego źródła wszystkich nieszczęść i głównej przeszkody w dążeniu do poprawy, przeszkody blokującej już w zarodku każdą próbę zmiany sytuacji na lepsze” (s. 11). Autor zauważa, że

mistyka śląska zbudowała nowy model etyki, w którym zło i dobro nie są na zewnątrz człowieka, lecz w jego wnętrzu, i dlatego od siebie człowiek musi rozpocząć dzieło usuwania zła.

Publikacja autora składa ze *Wstępu* (s. 7-13), z obszernego *Wprowadzenia* (s. 15-57) oraz z czterech rozdziałów (s. 58-217). We *Wstępie* J. Kośmian przedstawia stań badań nad mistyką Śląska. We *Wprowadzeniu* autor rozwija wątki zasygnalizowane we *Wstępie* i szeroko omawia oddziaływanie mistyki śląskiej, zwłaszcza twórczości Jakuba Boehme, na myślicieli czasów nowożytnych. Zdaniem autora, mistyka śląska wywarła ogromny wpływ nie tylko na całą kulturę i filozofię europejską, zwłaszcza niemiecką, lecz odegrała też ważną rolę w tworzeniu kolonii brytyjskich w Stanach Zjednoczonych Ameryki Północnej. Ślady wpływów mistyków śląskich, zwłaszcza Jakuba Boehme i Angelusa Silesiusa można zauważyć także u polskich romantyków, zwłaszcza u A. Mickiewicza, ale nie tylko.

Poszczególne rozdziały autor poświęcił następującym problemom: rozdział pierwszy – afirmacja życia w mistyce śląskiej; rozdział drugi – dobro i zło a świat symboli w filozofii Jakuba Boehme; rozdział trzeci – świadomość jedności Anioła Ślązaka i rozdział czwarty – recepcja i znaczenie mistyki śląskiej.

Pracę autora czyta się z wielkim zaciekawieniem. W trakcie rozważań znajdujemy wiele opinii i poglądów myślicieli pozostających w jakimś stopniu pod urokiem śląskiej mistyki. Zaufanie czytelnika budzi bogata dokumentacja rozważań zamieszczona w przypisach. Wskazuje ona na rzetelną kwerendę źródłową. Stąd też można uważać niniejszą publikację za znakomitą syntezę dzisiejszego spojrzenia na śląską mistykę. Autor w wielu przypadkach formułuje śmiało hipotezy, opinie i teorie. Czytelnik może być zdumiony ciekawymi odkryciami dokonanymi przez autora. Owo zdumienie rodzi się przede wszystkim przy lekturze rozdziału czwartego mówiącego o recepcji i o znaczeniu mistyki śląskiej.

Książka prof. Józefa Kośmiana powinna się znaleźć nie tylko we wszystkich bibliotekach o profilu humanistyczno-historycznym i filozoficzno-teologicznym, ale winna trafić do bibliotek prywatnych, osób interesujących się filozofią i teologią.

ks. Ignacy Dec